

РІЧНИЙ ЗВІТ – 2020

Шановні друзі, природолюби та прихильники ГО «ЕКОСФЕРА»!

Завершився 2020 рік і ми раді звітувати про нашу роботу за цілий рік, наші успіхи та результати. У зв'язку із запровадженням карантинних обмежень у березні 2020-го року кількість просвітницьких заходів значно скоротилася. Екскурсії та дослідження р. Уж та р. Тиса з дітьми були призупинені. Не відбулись дитячі табори та міжнародні молодіжні Літні Школи обміну. Однак ГО «Екосфера» змогла реалізувати більшість запланованих проєктів, дотримуючись заходів безпеки.

Ми продовжили нашу діяльність у сферах підвищення енергоефективності, розвитку ВДЕ у громадах та запобігання змінам клімату, сталого управління відходами, екопросвітницької роботи у рамках програми «Зелена школа» для дітей шкільного віку, наукові дослідження біорізноманіття водних екосистем краю.

Цього року ми знову зайнялись проблематикою раціонального використання лісових ресурсів краю. У результаті створили онлайн інструмент фіксації та візуалізації на мапі правопорушень у лісовій сфері. З допомогою мобільного додатку кожен, хто побачить правопорушення в лісі, зможе повідомити про інцидент. Після двох рівнів перевірки цієї інформації вона стає публічною на сайті.

Ми вивчаємо роль мертвої деревини у природоохоронних та експлуатаційних лісах задля підвищення їхньої стійкості до хвороб, стихійних лих та змін клімату.

У 2020-му році також розпочали роботу у напрямку організації системи компостування у навчальних закладах. А також успішно завершили роботу над налагодженням системи селективного збору ТПВ у селах долини р. Тербля, які знаходяться на території НПП «Синевир».

Про кожен з цих проєктів читайте у нашому звіті.

З повагою,

команда ГО «Екосфера»

▶ НАПРЯМОК РОБОТИ: ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ

○ Програма «Зелена школа»

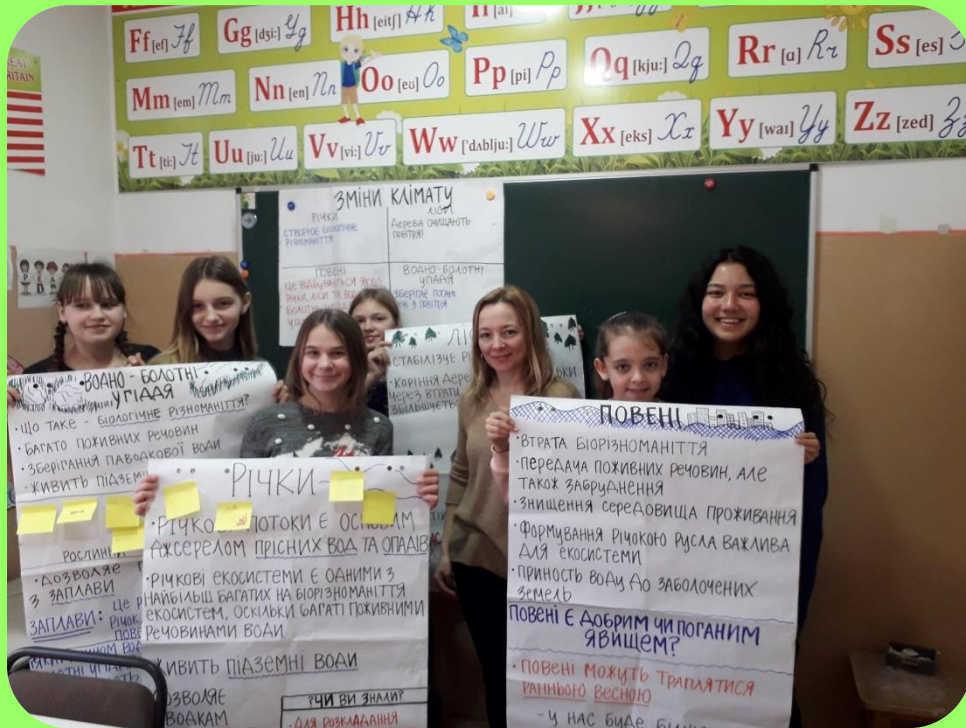
Проект 1: Зелена школа (2020)

Сучасна молодь потребує оволодіння новими компетенціями. Це можуть бути, технічні компетенції, мистецькі та світоглядні.

Своїм завданням ГО «Екосфера» визначає виховування дітей та молоді відповідальне ставлення до природи, активну позицію щодо охорони довкілля. Ми залучаємо дітей до природоохоронної діяльності, пропонуючи їм оволодіння новими компетенціями, які потрібні кожній сучасній дитині. Діти можуть долучитись до спостережень за птахами, самостійно працюючи з біноклями та визначаючи види птахів. Вони вчаться

фотографувати і вести відеозйомку, правильно обирати тему фотографії та використовувати правила фотозйомки для того, щоб фотографія вийшла гарною. Також вони вчаться створювати мультфільми, відеосюжети. Про свою природоохоронну діяльність вони можуть розповісти публічно через самостійно створений власний сайт. Це Зелена Школа.

Територія діяльності: Закарпатська область.

Мета: формувати екологічну свідомість у школярів та залучати їх до природоохоронної діяльності.

Результат:

У 2020 році проведено Зимову ЕкоШколу «Водні екосистеми. Фотографія». Протягом кількох днів учнів ужгородських шкіл навчали спостерігати за птахами, фотографувати річку та прибережні екосистеми, птахів та редагувати фотографії з допомогою редактора Gimp. Більше про воркшопи [можна дізнатися в сюжеті UA:Суспільне.](#)

У жовтні 2020-го року ми провели Осінню ЕкоШколу в Колочавській ОТГ. В рамках програми «Зелена школа» попрацювали з молоддю долини річки Терєблї у напрямку формування навичок сортування сміття та відмови від речей одноразового користування. Тренінгові заняття спрямовані на аналіз причин тотального засмічення річки Терєбля пластиком та іншим побутовим сміттям та пошук ефективних рішень спільно з місцевою владою. А майстер-класи пропонують власноруч створити річ для багаторазового використання.

Відео із нашого заходу можна переглянути тут: <https://www.youtube.com/watch?v=jHbleri3NP4&t=6s>

Також Осіння ЕкоШкола відбулася в смт Королево, протягом кількох днів учні вчилися поводженню з ТПВ.

Детальніше можна переглянути тут: <https://www.youtube.com/watch?v=sDFeV6jdmIE>

Заключною стала Зимова ЕкоШкола в грудні 2020 на Виноградівщині. З учнями провели тренінги та майстер-класи, на яких пояснювали важливість сортування відходів, як продовжити життя речам і чому не можна забруднювати річки побутовими відходами, до яких наслідків приводять стихійні смітники на берегах водойм.

Детальніше можна переглянути тут: <https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2726760714305211>

Діяльність у рамках програми «Зелена школа» продовжиться і у 2021 році.

Партнери: Управління молоді і спорту Закарпатської ОДА, клуб “Window on America”

▶ **НАПРЯМОК РОБОТИ:** ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА МОНІТОРИНГ

- Лісові екосистеми, стале лісоуправління, лісова політика та лісова сертифікація FSC

Проект 2: Сприяння мертвій деревині для стійких лісів в румунсько-українському транскордонному регіоні! (RESFOR)

Мертва деревина (тобто напіввмираючі, стоячі мертві або вмираючі дерева, опалі колоди та гілки, впалі дерева, які вже розкладаються) – найважливіший компонент у структурі лісу та його функціонуванні. Вона відіграє ключову роль для підтримки продуктивності лісів, природного відновлення, збереження біорізноманіття, підвищення стійкості до наслідків змін клімату та надає низку екосистемних послуг місцевим громадам та громадськості загалом. Таким чином, адекватне управління мертвою деревиною вносить важливий внесок у стале управління лісами й, безумовно, сприяє пом'якшенню деяких наслідків зміни клімату.

Однак питання сталого поводження з мертвою деревиною є відносно новою концепцією в лісовому господарстві Румунії та України, яка потроху просувається з 2000 року і яка поки-що, як правило, не зрозуміла на практиці. Десятиліттями в лісовому господарстві Румунії та України вважалось, що

мертва деревина – це «ворог лісу», й прикладалися зусилля для систематичного вивезення її з лісів, дотримуючись лісових норм та правил (наприклад, санітарними правилами в Україні у лісі дозволяється залишати не більше 5 куб.м мертвої деревини на 1 га). Така практика призвела до критичного падіння чисельності та, у деяких випадках, до зникнення багатьох лісових видів (наприклад, дятел білоспинний *Dendrocopos leucotus* чи жук-олень *Lucanus cervus*, які сьогодні внесені до Червоної книги України). Зникнення великої кількості видів дуже спрощує структуру біотичних угруповань лісової екосистеми, що робить її

вразливою до зовнішніх факторів, не здатною до природного поновлення та самовідновлення. Ці вразливості в кінцевому результаті призвели до додаткових витрат в лісовому господарстві на штучне поновлення лісів та до серйозних економічних збитків від втрат великих площ лісу в результаті стихійних лих, поширення шкідників, наслідків кліматичних змін.

Територія діяльності: Закарпатська область та Івано-Франківська області України й Марамурешський та Сучавський повіти Румунії.

Мета: забезпечити умови для співпраці, інновацій та досліджень на тему гармонізованої практики відповідального лісового господарства по управлінню мертвими деревами. Домогтися визнання важливості поводження з мертвими деревами та продемонструвати інноваційний підхід до підвищення стійкості лісів шляхом впровадження кращих практик управління мертвими деревами у виробничих лісах на цільовій ділянці проекту.

Забезпечити просування результатів наукових досліджень щодо довгострокової продуктивності та стійкості лісових екосистем до зміни клімату до нормативних документів, лобювати та створювати передумови для продовження конкретних досліджень.

Результат:

- 1) Створено транскордонну мережу дослідників та експертів, куди ввійшло щонайменше 22 установи та організацій та 30 дослідників та експертів. Мережа працює на цільовій території проекту з метою забезпечення довгострокової співпраці у сфері відповідального управління лісами.
- 2) Розроблені методики та підготовлена доповідь про дослідження мертвих лісів та сталого управління лісовими екосистемами в прикордонному регіоні Румунія-Україна. Звіт буде розроблений дослідниками та експертами транскордонної мережі.
- 3) Розроблені рекомендації щодо мертвої деревини у лісах Карпат, які згодом стануть підзаконними актами.

Партнери: ENI програма транскордонного співробітництва Romania – Ukraine, Дунайсько-Карпатська програма Всесвітнього фонду природи (WWF-Romania), філія Марамуреш (Бая-Маре) і Сучавський університет Штефана чел Маре (Сучава) й НДІ «Укргірліс» (Івано-Франківськ).

Проект 3: Створення онлайн інструменту фіксації та візуалізації на мапі правопорушень у лісовій сфері

Протягом 2019 року ГО «Екосфера» працювала у сфері залучення активних громадян Закарпаття до громадського контролю за використанням лісових ресурсів краю. В результаті експертної роботи фахівців організації, а також польової інформації, зібраної в рамках діяльності створеної громадської інформаційної мережі, було виявлено основні проблеми в лісовому господарстві області (і країни), зокрема й причини цих проблем. Серед причин виявились: 1) слабка ефективність державного органу екологічного контролю – Державної екологічної інспекції; та 2) недієвість правоохоронних органів, зокрема Національної поліції (<http://ekosphaera.org/category/publications/documents/>).

Як показав досвід нашої роботи, впливати на ситуацію можливо через 1) максимальну публічність та якісне висвітлення випадків у ЗМІ; 2) фахову та кваліфіковану роботу із задіянням різних методів,

як використання дистанційного зондування землі, геолокації при фотодокументуванні, аналіз карт технологічного процесу лісозаготівлі, відеозйомка квадрокоптером. Ці методи дозволяють зібрати неспростовні докази для державних контролюючих та правоохоронних органів.

Ідеєю проекту є створення веб-сайту та мобільного додатку, через який кожен, хто побачить правопорушення в лісі, зможе опублікувати її. Після двох рівнів перевірки цієї інформації вона стане публічною та сайті. Мобільний додаток та сайт стане якісним інформаційним ресурсом для ЗМІ, правоохоронних органів, ДЕІ та інших державних органів влади. За фактами правопорушень нашими експертами формуються офіційні звернення до ДЕІ у Закарпатській області та Національної поліції. Результат цих звернень відображаються на сайті. Так ми будемо вести онлайн-статистику здійснення/нездійснення контролюючих дій,

передбачених законодавством. Матеріали цієї статистики будуть презентовані на прес-конференції, а також на круглому столі за участі усіх зацікавлених сторін. Такий підхід знизить можливості ДЕІ та правоохоронних органів не реагувати на наші звернення, а отже, знизить можливість до корупційних діянь цих державних контролюючих структур.

Територія діяльності: Закарпатська область України

Мета: сприяти зниженню можливості правоохоронних органів та державної екологічної інспекції до

імовірних корупційних діянь, які виражаються у невиконанні своїх службових обов'язків через створення онлайн інструменту фіксування та картографічної візуалізації правопорушень у сфері лісового господарства та забезпечити широке висвітлення проблем нелегальних рубок і нерационального використання лісових ресурсів у Закарпатській області.

Результати:

1. Створено ефективний та оперативно діючий мобільний додаток Legal Forest, як основний інструмент публічності та зниження можливостей державних контролюючих органів до корупційних діянь. Також діє сайт www.savecarpathianforest.org, гармонізований з мобільним додатком, де відображена повна інформація по усіх зафіксованих інцидентах.
2. Популяризовано новий онлайн-ресурс у медіа просторі (досягнуто 1-3 тис. відвідувань щомісяця), як достовірне джерело інформації та ресурс для внесення власних даних.
3. Проведено круглий стіл з обговорення проблеми зловживань та правопорушень у лісовій сфері та ефективності реагування на них державних контролюючих органів за участі усіх зацікавлених сторін – 15 осіб.

Детальніше про ресурс можна прочитати тут:

https://goloskarpat.info/society/5fd9bc2387caf/?fbclid=IwAR34Ozck6oFTm-A6fJu1iBUtOlbFy_mHfnHtkwWsxVBIPw07zx-T1QshhY

<https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2721647441483205>

Партнери: Міжнародний фонд Відродження

У липні 2020-го року ми [публікували факти порушень](#) природоохоронного законодавства у Кедринському лісництві ДП «Брустурянське ЛМГ».

Після натурної перевірки вказаних нами лісосік державними екологічними інспекторами у Закарпатській області, усі вказані нами факти [підтвердились](#), зокрема і незаконна порубка дерев. Нарахована шкода, завдана лісу, в сумі 23455,16 грн.

Цей інцидент висвітлили у регіональних ЗМІ: https://zakarpattya.net.ua/News/204958-U-lishospi-na-Tiachivshchyni-zavdiaky-hromadskosti-ekoinspektsiia-zafiksuvala-nezakonnu-rubku-derev-DOKUMENT-VIDEO?fbclid=IwAR3ssCI7gK4dtpkDQ9tx8iC22VlxEdJ8Mgr_TSBgM3iQ31Z8r0o32wD3wqk

○ **Водні екосистеми**

Проект 4: Спільні заходи з попередження природних катастроф у транскордонному басейні р. Уж (2019-2022)

Основні проблеми території басейну Ужа, а це – 2750 квадратних кілометрів в Україні та Словаччині: паводки, які бувають у будь-яку пору року, завдають значних екологічних та

господарських збитків, водночас виникає аномальна нестача протягом тривалого періоду води під час посух, що призводить до багатьох проблем, зокрема і погіршення якості води.

Заходи проєкту відповідають вимогам сучасної європейської водної політики, зокрема, Водної і Паводкової Рамкових директив ЄС, певні положення яких Україна зобов'язалася виконати після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2014 року. Так, картування ризиків затоплення в рамках проєкту буде виконуватися за новою національною методикою, яка враховує вимоги Паводкової Директиви ЄС. Це означає, що в проєкті будуть розроблені карти і документи для безпеки жителів м. Ужгород на основі тих самих стандартів, які виконуються наразі в країнах Європейського Союзу.

Територія діяльності: понад 2000 кв.км на території України та 740 кв.км – у Словаччині. Загальна довжина річки Уж у рамках дії проєкту – 133 км.

Мета: забезпечити ефективний протипаводковий захист мешканців долини річки Уж на її українській частині, а також розробити заходи з обводнення Ужа у маловодний період та період засухи, беручи до уваги результати досліджень власне річкової екосистеми.

Результати ГО «Екосфери» у рамках проєкту, виконаного у 2020 році:

1. Виконано попереднє дослідження мікроскопічної гідрофауни річки Уж, також вивчення сезонне біорізноманіття риб, земноводних, плазунів, птахів та ссавців на відрізьку від верхнього б'єфу греблі у с. Кам'яниця до Боздоського мосту у м. Ужгород. Дослідження фауни продовжуватимуться у 2021 році. Тоді ж будуть проведені дослідження флори берегів річки та його русла.

2. Проведена освітньо-інформаційна робота з ужгородськими школярами. Програма включає не тільки цікаві інтерактивні заняття та ігри, але й прогулянки вздовж річки, спостереження за птахами, фотографування прибережних рослин, тварин.

3. Проведена інформаційна робота у ЗМІ про дослідження річки та заходи зі школярами.

Детальніше про екскурсію берегами Ужа можна переглянути у сюжетах регіональних телеканалів:

<https://www.youtube.com/watch?v=m9WKG1XEDQ>

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=KE7dmMt3Kdg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0aXM56mXVM-iv18wzZ8-YMFFyhg8rF8hOUSe4TluizHf7ee2hpRYoOJ8s>

<https://zakarpattya.net.ua/News/203805-V-Uzhhorodi-ekoaktyvisty-orhanizuvaly-dlia-ditei-ekskursiiu-pro->

[Uzh-VIDEO?fbclid=IwAR1AIzqFrbqPw440DyVRoAYkXSsTBGZuwYByM5xwnid-ytZPbd8lahZpiJw](https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2626853980962552)

<https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2626853980962552>

Донори та партнери: Програма транскордонного співробітництва Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI 2014-2020, Басейнове управління водними ресурсами річки Тиса, Кошицьке водогосподарське управління (Словаччина), Ужгородська міська рада.

Проект 5: Зміцнення транскордонної безпеки спільними заходами, спрямованими на запобігання паводків та затоплення внутрішніми водами у межиріччі річок Тиса і Тур! (2019-2022)

Повінь на Закарпатті 1998 року – стихійне лихо, що сталося внаслідок інтенсивних дощів 3-5 листопада. Тоді вийшли з берегів річки Тиса, Тересва, Боржава, Латориця та інші, які підтопили майже 120 населених пунктів. У зоні стихійного лиха опинилося близько 350 тисяч людей. Найбільш постраждали тоді села Виноградівщини.

Не менш катастрофічним для краю був і паводок 2001 року. Щоб в подальшому запобігти природним негодам, між Україною і Угорщиною було створено проєкт транскордонного співробітництва «SAFETISZA» – «Безпечна Тиса», який спрямований на захист територій і населення Виноградівського району Закарпатської області та регіону Саболч-Сотмар-Берег від паводків і стічних вод.

Основним інфраструктурним елементом проєкту на українській території є реконструкція 9,5 км лівобережної дамби річки Тиса на ділянці між селами Теково та Гетеня, а також будівництво протипаводкового центру в селі Тисобикень Виноградівського району.

Територія діяльності: спільна українсько-угорська Батарська меліоративна система (Виноградівський район Закарпатської області та в регіоні Саболч-Сотмар-Берег в Угорщині).

Мета: посилення транскордонного управління водними ресурсами та зменшення ризиків збитків від паводків у межах Батарської меліоративної системи. Проєкт спрямований на зміцнення стабільності регіонів на прикордонній території України та Угорщини шляхом впровадження комплексної протипаводкової діяльності, що призведе до посилення адаптації до кліматичних змін та покращення спільного управління стихійними лихами в басейні р. Тиса.

Результат досягнутий ГО «Екосфера» у 2020 році:

- 1. Проведено 12 тренінгів для школярів сільських шкіл Затисянщини та гімназії м. Виноградів з питань сортування ТПВ, досліджень річкових екосистем, технік фото- та відеозйомки.*

У рамках тренінгу щодо основних прийомів та правил фотографування, відеозйомки ми заохочуємо дітей до творчої діяльності. Найкращими світлинами буде ілюстровано календар на наступний рік і кожна школа у Виноградівському районі отримає таке видання з фотографіями своїх учнів.

- 2. Видано 2 типи магнітів з фотографіями представників різноманіття видів рослин і тварин басейну р. Тиса, виконаних учасниками тренінгів.*

- 3. Проведена інформаційна кампанія про проєкт на Тисі у ЗМІ та соціальних мережах.*

Ілюстрації зроблені учнями 5-го класу загальноосвітньої школи с. Черна Виноградівського району.

Партнери: Басейнове управління водних ресурсів річки Тиса (головний виконавець проєкту), Верхне-Тисайська Дирекція водного господарства (Угорщина), Виноградівське міжрайонне управління водного господарства, Виноградівська РДА.

У жовтні 2020-го року ГО «Екосфера» провела «Зелену школу» на Затисянщині. До занять долучилися школярі 4-х та 6-х класів загальноосвітніх шкіл у с. Хижа та с. Новоселиця Виноградівського району. Ми говорили про те, як досліджувати річку та її мешканців через фотозйомку. Також відвідали учнів Виноградівської гімназії.

Більше про цей захід дивіться у відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=sDFeV6jdmIE>

Як, чому трапляються паводки, чи можна зменшити руйнування від природнього лиха, чи варто витратити гроші на протипаводкову систему та при чому тут вирубка лісу? Про все це розповіла екологиня ГО «Екосфера» Оксана Станкевич-Волосянчук у програмі «У мережі»:

<https://www.facebook.com/Umerzhi/videos/703526077097013>

НАПРЯМОК РОБОТИ: СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД

○ Енергоефективність та розвиток ВДЕ

Проект 6: Енергетичні можливості для закарпатських громад

В Україні у сфері енергетики на сьогодні діє монополія на електромережі. Це не лише не сприяє стрімкому розвитку економіки країни, але й часто створює серйозні проблеми саме для віддалених громад у Карпатах, де електромережі знаходяться у зношеному стані. Також не рідкісною є ситуація частого пошкодження чи обриву дротів, особливо при снігопадах, дощах, морозах, і гірські села та хутори залишаються без електроенергії. Найнеприємнішою ситуацією є, коли пошкоджено ЛЕП, й ціле село залишається без електроструму при тому, що в самому селі працює міні-ГЕС. Вироблена електроенергія на міні-ГЕС віддається в електромережу по лінії, а село споживає електроенергію, яка приходить в село по іншій лінії.

Завдяки новим технологічним можливостям, політичній волі й активності громадян в багатьох країнах розвивається енергетична демократія – система, в якій місцеві громади беруть активну участь у виборі і створенні власних локальних мікро-мереж електрогенерації за участі приватного капіталу, зокрема, через створення енергетичних кооперативів. Основою енергетичної демократії є технологічні можливості виробництва електроенергії з розрізнених, загальнодоступних відновлювальних джерел, наприклад, сонця, вітру, води чи тепла землі. Таким чином все більше спільнот прямують до того, щоб ставати енергонезалежними. Створені моделі локальних мікро-мереж можуть бути, як абсолютно автономними, так і підключеними до загальних електромереж. Такі приклади є найбільш привабливими для громад, які живуть у гірських районах Карпатського регіону України, зокрема, віддалених від обласних та районних доріг, у далеких селах та хуторах.

Сьогодні в Україні існують законодавчі передумови для розробки та розвитку моделей генерації енергії з найменшими витратами для безпеки енергопостачання з місцевих природних ресурсів, в основі яких є ідеї енергетичної демократії. Поширення цієї ідеї для покращення доступу мешканців найбільш ізольованих поселень у Карпатах до якісних послуг енергопостачання з відновлювальних джерел енергії є метою цього проєкту.

Територія діяльності: Закарпатська область

Мета: продемонструвати та поширити ідеї енергетичної демократії для забезпечення мешканців

віддалених громад гірських районів Карпат доступною, надійною, сталою та безпечною енергією за рахунок збільшення виробництва відновлюваної енергії.

Ціль 1: Провести серію семінарів у 10 гірських громадах щодо можливостей створення розвитку власних мікро-мереж ВДЕ на основі існуючих природних ресурсів (сонця, вітру та води) за участі приватного капіталу на основі кооперації

Ціль 2: Надати допомогу 3-м віддаленим гірським громадам в перевірці концепції для обраної технології ВДЕ для подальшого її впровадження

Ціль 3: Провести медійну кампанію серед мешканців Закарпаття щодо енергетичної демократії та способів її реалізації – створення енергетичних кооперативів та розробки моделей надійних та сталих мікро-мереж ВДЕ.

Результат:

- 1.** У Закарпатській області діятимуть 3 пілотні моделі автономного забезпечення місцевих громад (зокрема віддалених від комунікацій) енергією від ВДЕ (як втілення ідей енергетичної демократії).
- 2.** На прикладі цих пілотних моделей ГО «Екосфера» просуватиме ідеї енергетичної демократії у місцеві енергетичні політики ОТГ на дискусійних майданчиках Закарпатського відділення АМУ (Асоціації міст України), Закарпатського регіонального представництва АССОГУ (Асоціації сільських, селищних рід та об'єднаних громад України), МАІРР, АРР «Закарпаття» та АРР Закарпатської області.
- 3.** Тема енергетичної демократії буде обговорюватись у ЗМІ й по завершенні проєкту, що популяризуватиме її серед населення області та активізуватиме нові ініціативи.
- 4.** Матеріалами проєкту можна буде вільно скористатись на сайті ГО «Екосфера».

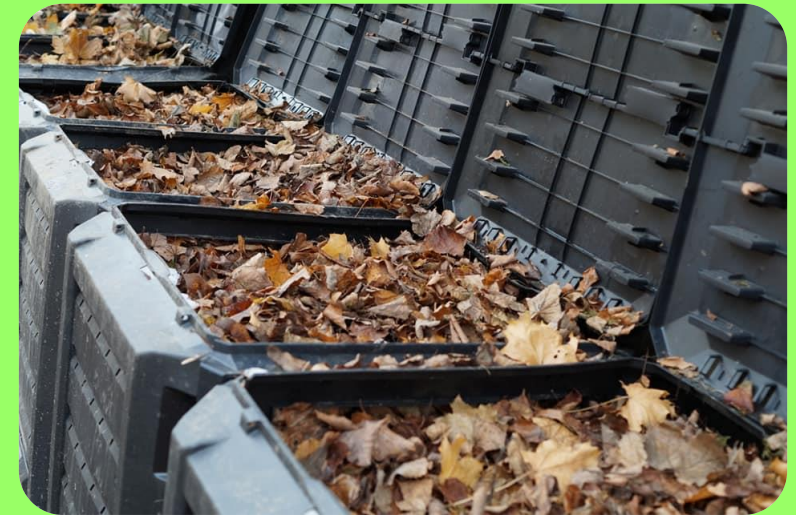
Партнери: USAID Проект енергетичної безпеки (ESP)

Проект «Енергетичні можливості для закарпатських громад» впроваджується ГО «Екосфера» за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Проекту енергетичної безпеки (ПЕБ).

○ Стале управління відходами

Проект 7: Компостуй – Землю рятуй! (2019-2020)

Відповідно до ЗУ «Про відходи» з 1 січня 2018 року в Україні заборонено захоронення ТПВ на полігонах, саме тих фракцій, які піддаються утилізації. Однак по факту цей ця норма закону не діє й на полігони та сміттєзвалища потрапляють тонни сміття, левову частку з яких можна і потрібно переробити, виготовивши нові предмети та матеріали. До цих відходів належать власне органічні відходи – «зелені відходи», тобто рештки від обрізки дерев, біомаса після прополювання клумб, опале листя; а також харчові відходи – лушпиння після очищення овочів та фруктів, та рештки їжі.

На одного мешканця м. Ужгорода припадає понад 650 кг на рік відходів, вивезених на полігон, де їх захоронюють. Полігон цей розташований недалеко від міста – у селі Барвінок. Його відкрили близько 20 років назад і сподівались, що він служитиме місту десятиліттями. Однак цей полігон заповнений вже на 97% і через 3- 4 роки його потрібно буде закрити.

Згідно з результатами досліджень студентки Дармштатського університету Юлії Мор, 40% від загальної маси сміття припадає на мокру фракцію (харчові та органічні відходи). Органічне сміття гниє, сприяє поширенню гризунів, епідемологічних спалахів і в результаті процесу гниття підвищують температуру всередині сміттєвої купи до 60-80 С, і в спекотній період це може призвести до самозаймання і масштабної пожежі.

Стратегією розвитку міста Ужгорода до 2030 року передбачено налагодження системи збору органічних відходів від населення і до 2030 року планується, що цією системою буде охоплено не менше половини населення.

При правильній організації системи сортування та поводження з відходами, органічні відходи не потраплять на сміттєзвалища та стануть сировиною для виготовлення якісного добрива. Результат даного пілотного проекту стане прикладом сталого поводження з відходами біологічного походження, який буде пропонуватися заявником міській владі для імплементації у всьому місті. Така практика поводження з біовідходами дозволить скоротити протягом 5 років кількість сміття, що потрапляє на сміттєзвалище, до 40 %. Міські клумби отримають безкоштовне добриво. Мешканці перестануть спалювати сухе листя забруднюючи повітря у місті.

Територія діяльності: місто Ужгород.

Мета: сприяти сталому поводженню з органічними відходами та зменшенню кількості відходів у м. Ужгороді шляхом ознайомлення містян з можливостями та способами організації системи компостування у дворах шляхом створення на базі СНВК «Пролісок» показового майданчика для утилізації органічних відходів. Змінювати сприйняття містян відходів як непотребу до усвідомлення того, що відходи є ресурсами, які не повинні потрапляти на сміттєзвалище через просвітницьку роботу та потужну інформаційну кампанію.

Результат: внаслідок успішної реалізації проекту буде створено першу показову модель утилізації «зелених відходів» у місті. Буде встановлено 2 компостера, проведено навчання для персоналу дитсадка, також буде проведено семінар для мешканців міста та членів ОСББ щодо важливості та способів компостування органічних відходів. Отримане органічне добриво буде використовуватися для удобрення клумб та зелених насаджень освітнього закладу, при висадці нових рослин. Зменшиться частка органічних відходів в освітньому закладі. Буде розроблено та видано 500 шт. інформаційних

буклетів про важливість компостування, способи компостування. Також буде проведена інформаційна кампанія проекту через Інтернет-ресурси Закарпаття, ФБ сторінку ГО «Екосфери» та радіо та телесюжети на Закарпатських телеканалах.

Результати проекту:

1. Створено пілотну модель утилізації «зелених» та «кухонних» відходів у закладах освіти в Ужгороді на базі НВК «Пролісок»
2. В НВК «Пролісок» передано 12 компостерів для компостування опалого листя, 1 компостер для відходів з кухні та подрібнювач гілок.
3. Проведено інформаційну кампанію щодо утилізації біологічних відходів у місті серед ЗМІ та соціальних мереж.

1. **У вересні 2020-го року ГО «Екосфера» передала в користування СНВК «Пролісок» у м. Ужгород набір компостерів об'ємом 1600 куб. м та 1000 куб. м для компостування листя та відходів з кухні, а також шредер для подрібнення гілок. Цей перший навчальний заклад у місті, який започаткував компостування «зелених» відходів і не практикує їхнє спалювання щосезону. Компостують листя вже майже десятиліття відкритим способом, а отриманий ґрунт використовують для**

вирощування овочів, ягід та фруктів до обіднього столу дошкільнят та молодших школярів.

Детальніше про це читайте на сторінках регіональних ЗМІ:

http://karpatvisnuk.com.ua/all-news/transkarpatia/kompostuj-zemlyu-ryatuj-go-ekosfera-realizovuye-v-uzhgorodi-proekt-pokazovogo-majdanchika-dlya-utilizaci%d1%97-organichnix-vidxodiv.html?fbclid=IwAR361IkikCMI9M2pQ91G2TUfy5IBn2RB_Md7wAy9tOkfiv4bhTGoq4GOz0Q

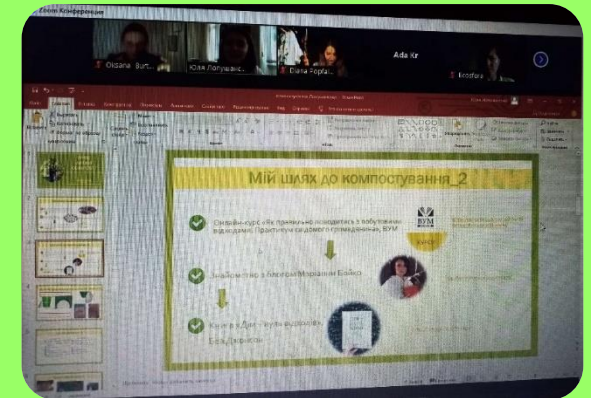
Та у нашому відео: <https://www.youtube.com/watch?v=jxj0lh00J58>

Партнери: Agentura na podporu regionalneho rozvoja Košice, Агенція розвитку Ужгорода, ЄС, Ужгородська ІТ компанія PettersonApps.

У серпні 2020-го року ми провели онлайн-конференцію на тему компостування зелених відходів в умовах міста. Під час обговорення були презентовані різні успішні досвіди компостування: в квартирах, у приватному секторі. При цьому використовувались і різні способи компостування.

Детальніше про успішні практики компостування читайте на нашому сайті:

<https://ekospha.org/kompostuvannya-yak-rishennya-pozbuvayemos-organichnyh-vidhodiv-ta-stvoryuyemo-yakisnyj-grunt/?fbclid=IwAR35-PGFa2Vj5I3XAeskezVqACCZDc9nZTiHRUZeNvsbcvuyGfB31g9ne1E>

Проект 8: Очистимо річку Теремлю від сміття! (2020)

Основною проблемою, на розв'язання якої спрямований наш проєкт, є збереження природної спадщини на території НПП «Синевир», а саме заповідних лісів та річок басейну р. Теремля та їхніх мешканців, зокрема видів, занесених до Червоної книги України, які на сьогодні потерпають від стихійних сміттєзвалищ. Сотні тисяч туристів з усього світу, які приїздять помилуватися 7-им природним чудом України – озером Синевир – спостерігають засмічені береги та русло р. Теремля, стихійні смітники у лісах, ярах, що не сприяє збереженню біорізноманіття та успішному розвитку туризму на території парку.

Питання тотального засмічення довкілля у гірських районах Закарпатської області сьогодні є найбільш значущою проблемою, як для природи та природно-заповідних об'єктів, так і для місцевих громад. Найбільшою проблемою для гірських населених пунктів, де утворюються ці відходи, є відсутність системи централізованого збору ТПВ від населення, та вивозу його у місце видалення відходів та утилізацію. У Міжгірському районі на сьогодні діє лише 1 сміттєзвалище у смт. Міжгір'я, куди за угодою централізовано вивозиться сміття лише з с. Синевирська Поляна, де розміщено найбільше туристичних закладів (готелів, садиб, ресторанів, кафе). Всі інші села залишаються зі своєю проблемою наодинці.

ГО «Екосфера» на залучені грантові кошти у вересні 2019 року закупила 8 контейнерів для роздільного збору відходів (скло і ПЕТ пляшка) і розмістила їх у селах Синевир, Синевирська Поляна та Колочава. Разом з тим були виготовлені та розповсюджені інформаційні плакати та буклети. Велися переговори з підприємцями, які забирають вторсировину для подальшої переробки.

Модель централізованого збору вторсировини для подальшої відправки її на переробку, буде успішною лише за наявності етапу його пресування для збільшення об'ємів. Лише великі об'єми є привабливими для бізнесу та для зацікавлення цією моделлю місцевими громадами. Тож впровадження цієї моделі потребує створення інфраструктури збору вторсировини через контейнери, наявність майданчику для складування вторсировини та прес для тюкування відсортованої вторсировини. Важливим також є формування кардинально нових для мешканців сіл поведінкових звичок щодо сортування сміття, що можна зробити через освітньо-інформаційну складову проекту.

Територія діяльності: Міжгірський район Закарпатської області, НПП «Синевир», Синевирська та Колочавська ОТГ у долині р. Тересля.

Мета: сприяти збереженню унікальної природної спадщини на території НПП «Синевир» через налагодження системи роздільного збору сміття у населених пунктах біля озера Синевир та в долині р. Тересля.

Результати:

1. Налагоджена система селективного збору сміття у долині р. Тересля на території НПП «Синевир» через створення інфраструктури. Синевирській та Колочавській територіальним громадам передано 16 контейнерів для селективного збору пластику і скла, а також прес для пресування пластику.
2. Проведено цільові навчально-освітні заходи щодо сталого поводження з ТПВ задля збереження природної спадщини на території НПП «Синевир» у навчально-виховних закладах сіл

долини Теремлі. Видано й поширено інформаційний матеріал серед населення.

3. Проведено широку інформаційну кампанію серед мешканців району про актуальні проблеми Міжгірщини, пов'язані із засміченням району та необхідність зберегти унікальну природу та біорізноманіття на території НПП «Синевир». Створено 2 промоційних відеоролики про культурну та природну спадщину НПП «Синевир».

Переглянути ролики ви можете тут:

<https://www.youtube.com/watch?v=kZRpRNoFfD4>

<https://www.youtube.com/watch?v=egpn8J17mZU>

У жовтні 2020-го року ми провели семінар в НПП «Синевир», де обговорили налагодження системи роздільного збору ТПВ від населення у громадах долини річки Теремля. Родзинкою національного парку є гірське озеро Синевир, поглянути на яке щороку приїжджають тисячі туристів. І саме населення, і туристи продукують тонни сміття, яке не збирають, бо нікуди вивезти. Тож купа пластику щороку опиняється у р. Теремля.

Але значну частину сміття можна перетворити на товар, якщо збирати окремими контейнерами та пресувати в тюки. Саме на встановлення ще 8 контейнерів для збору скла і пластику та покупку пресу, а також на проведення освітньо-інформаційної роботи серед населення, спрямовано наш проєкт «Очистимо долину р. Теремля від сміття». Минулого року в рамках іншого проєкту ми вже встановили 8 таких контейнерів.

Учасниками семінару були працівники НПП «Синевир», кандидати в депутати Синевирської та Колочавської ОТГ, представники громадських організацій, підприємці.

Детальніше про цю подію читайте тут: https://www.npp-synevyr.net.ua/page127-20.html?fbclid=IwAR0bqhNpYefAJQSO78XZypXU90D22fbwQyliK1OWPbIYWlXyZg3P8_A2JrE

2 грудня ГО «Екосфера» передала громаді Міжгірщини додаткові 8 контейнерів. Загалом, «Екосфера» закупила та передала громадам 16 контейнерів: 6 у Синевирську ОТГ, та 10 у Колочавську ОТГ.

Водночас ми запроваджуємо освітню програму у школах. Ми розробили для дошкільнят розмальовки «Як мама вчила свинку Пеппу сортувати сміття», щоб формувати у дітей з глибокого дитинства звичку сортувати відходи.

Для старшої школи ми підготували методичний посібник «Азбука поводження з ТПВ». Ці посібники ми передали у школи і вчителі на виховних годинах зможуть займатися з дітьми за цією програмою.

Детальніше про це можна прочитати тут:

<https://zakarpattya.net.ua/News/207769-U-Kolochavsku-ta-Synevyrsku-terytorialni-hromady-na-Mizhhirshchyni-peredaly-shche-8-konteineriv-dlia-sortuvannia-smittia-FOTO?fbclid=IwAR1UW3De0TqfYN0Bceeiyp9xPfTO-9wuGJF7t0LzstiDIS0lr1cfr46bWQ>

<https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2726217807692835>

У рамках проєкту створили промоційний ролик:

<https://www.facebook.com/ekosphaera.ua/posts/2724759837838632>

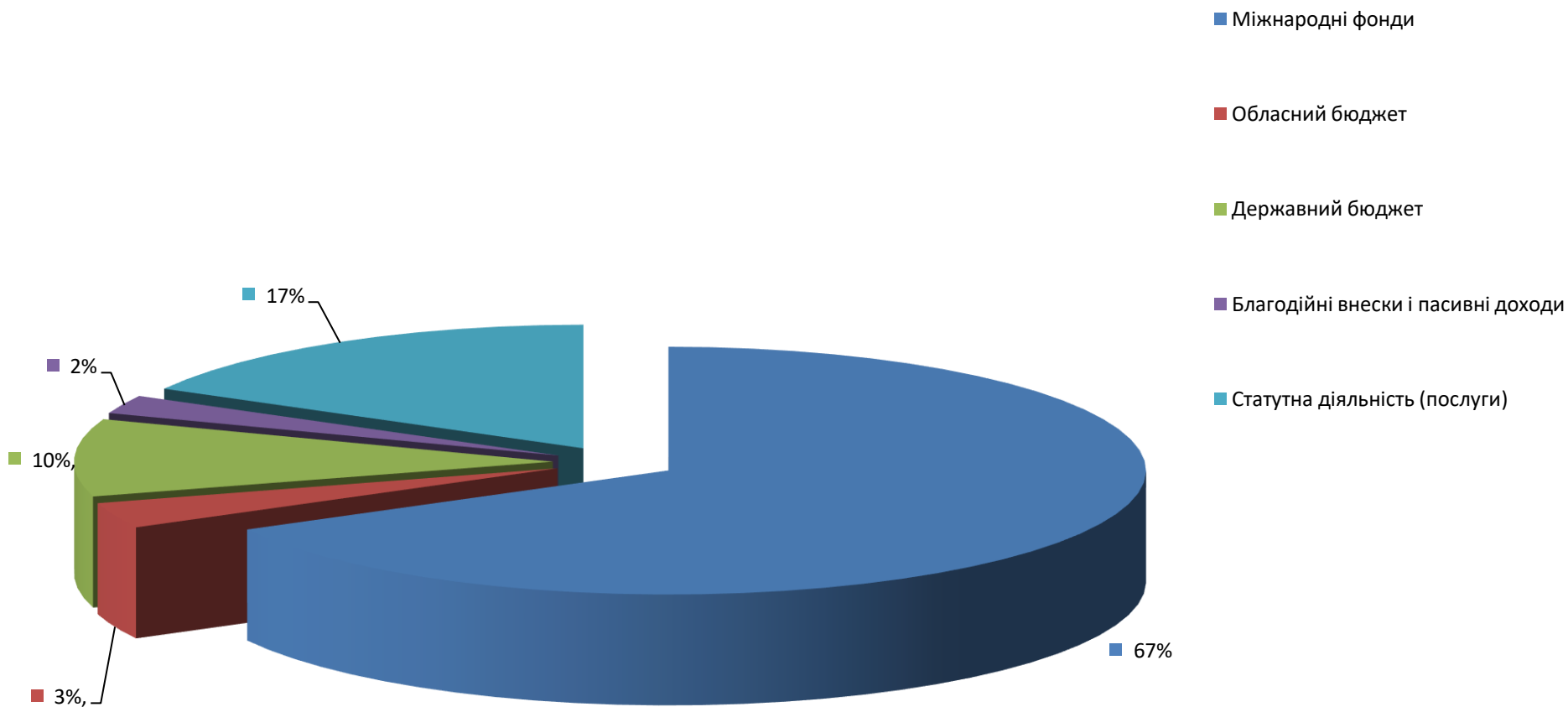
Партнери: Міністерство розвитку громад та територій України, Закарпатська обласна рада, Асоціація органів місцевого самоврядування “Єврорегіон Карпати – Україна” в рамках Програми підтримки ініціатив місцевих карпатських громад, Управління молоді і спорту Закарпатської ОДА.

Ми вдячні усім, хто підтримує нашу діяльність та звітуємо про отримані та витрачені протягом 2020 року кошти.

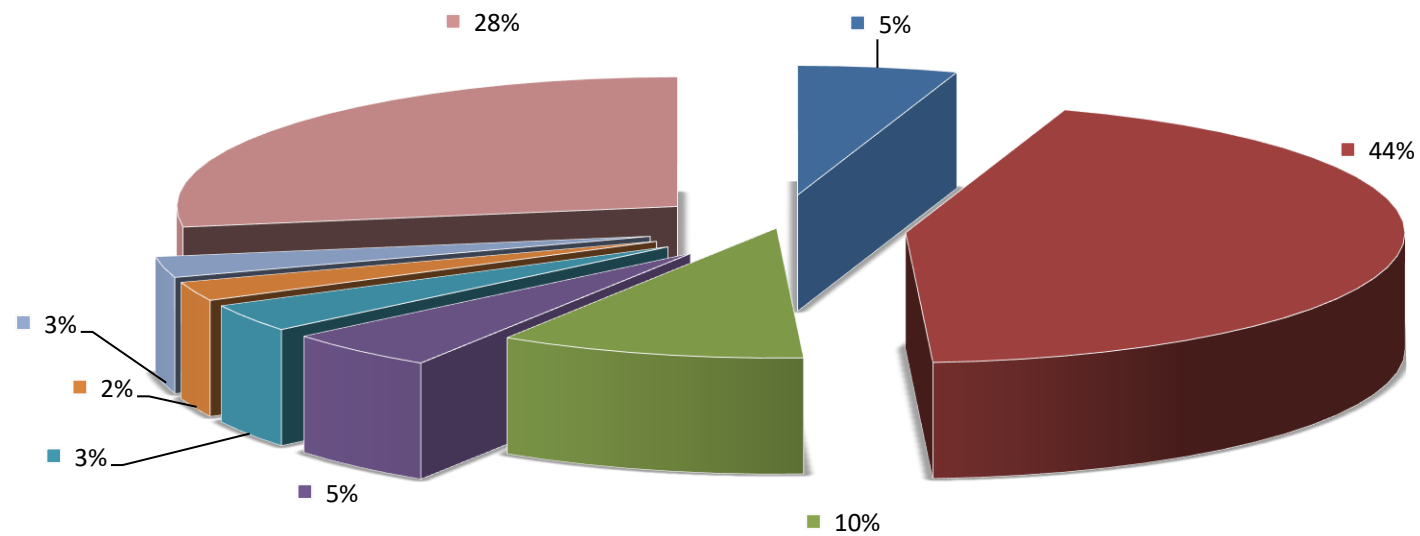

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ 2020:

Надходження та джерела надходжень
1707654 грн.

Витрати 1670829 грн

■ Адмінвитрати ■ Заробітна плата ■ ЄСВ ■ Обладнання ■ ЕкоШколи ■ Поліграфічні витрати ■ Відрядження ■ Послуги